Šly zrána ke hrobu

Původ materiálu
Drahomíra Dušková Havlíčková
Pořadí v lekci
31

Téma

Strach, bezradnost, bolest se mění v úžas, radost a zvěstování

Cíl

Děti poznají, že při setkání s Ježíšem se strach mění v radost. A také že z nedůvěry se pomalu rodí víra.

Děti uslyší zprávu o tom, že ženy, které zůstaly s Ježíšem až do konce, se jako první dozvěděly tu radostnou zprávu o vzkříšení.

Pro učitele

Biblický text: Lukášovo evangelium 21,49–24,12

Výkladové poznámky

Ježíšovo vzkříšení je středem křesťanské víry a základem radosti, chvály a vděčnosti. Podle první epištoly Petrovy vzkříšení u věřících působí živou naději (1 Petrova 1,3) a vzbuzuje víru, že smrt nemá poslední slovo. Zároveň vzkříšení vyvolává i pochybnosti, obavy a výsměch. Podle Markova evangelia dostaly ženy za úkol oznámit, že „Ježíš byl vzkříšen“, ale ony to nikomu neřekly, protože se bály (Mk 16,8), a také učedníkům slova, která jim ženy vyprávěly, připadala jako bláznovství (L 24,11), stejně tak učedník Tomáš pochyboval a apoštolu Pavlovi se vysmáli, když na Areopagu (Sk 17) mluvil o Ježíšově vzkříšení. Víra ve vzkříšení je otázkou důvěry a spolehnutí na Boha.

Ženy u hrobu. U vzkříšení nebyl nikdo přítomen, příběhy o vzkříšení nejsou záznamem historických událostí. A tak i v případě žen u hrobu máme z evangelií různé informace – Matouš mluví o dvou ženách, o Marii Magdaléně a jiné Marii. Marek připojuje ještě Salome. Lukáš používá neurčité „ony“ a tím označuje ty, jež přišly s Ježíšem z Galileje (L 23,55). Podle Jana

přichází k hrobu pouze Marie Magdaléna. Další odlišnost se týká toho, co mají ženy udělat – u Marka slyšíme: „jděte a povězte“ (Mk 16,7), u Matouše „pohleďte na místo, kde ležel“ (Mt 28,6) a u Lukáše stojí výzva „rozpomeňte se na to, co vám pověděl“ (L 24,6–7). Rozpomínání a zpřítomňování pak souvisí i u Lukáše se zvěstováním, s kázáním, se svědectvím, to se pak odehraje i dále ve 24. kapitole se samotným Vzkříšeným, když bude s učedníky otevírat Písma během cesty do Emauz.

Pomazání, vonné masti. U vážených osobností bylo zvykem, že se jejich tělo nabalzamovalo, na nějaký čas se tak zabránilo rozkladu – skvěle to vystihuje píseň Šly zrána ke hrobu: „balzámem zpomalit zánik a zapomnění, na chvíli podržet, co bylo a co není.“ Jednalo se také o projev úcty, tzv. poslední služba.

V Lukášově vyprávění se nejásá „hle kámen odvalen“, tato okolnost neznamená nějakou mimořádnou událost. Ženy prostě přijdou k hrobu – bez nějakých starostí – vejdou dovnitř – a nic nenajdou. A teprve v této chvíli se začnou dít věci: dva muži je vyzývají, aby se rozpomenuly na to, co Ježíš říkal – že má být vydán…, být ukřižován a třetího dne vstát. Ženy nedostávají konkrétnější příkaz (např. aby něco vyřídily učedníkům). Ale ve chvíli, kdy se rozpomenou na Ježíšova slova, kdy se jim jeho slova stanou přítomnými – tehdy se začínají dít věci. Nepotřebují další důkaz. Tím rozpomenutím na Ježíšovo slovo jsou hnány ženy ke zvěstování velikonoční „noviny“. Vždyť to vlastně není novina – už jsme to slyšeli!

Ženy oznamují **jedenácti učedníkům a všem ostatním**, co se stalo. Mezi učedníky sice chybí už Jidáš, ale zato Lukáš zdůrazní, že učednický kroužek je otevřen i dalším. Tedy i zvěst se dostává k uším nejen učednickým. A zde je zvláštní lukášovský motiv – učedníkům se poselství žen jevilo jako nesmysl, jako blouznění, a proto mu odmítli uvěřit.

Ženy – svědkyně. Podle starého židovského práva Ježíšovy doby ženy a děti nemohly skládat důvěryhodné, věrohodné svědectví o víře, a přece si právě ženy Bůh vybírá, aby se staly prvními svědky vzkříšení, stejně jako pastýři se jako první dozví zprávu o Ježíšovu narození.

Úskalí

Neexistuje jednotný popis velikonočního rána. Evangelijní příběhy nelze chápat popisně, ale jako svědectví víry různých lidí, proto se také evangelisté ve svých zprávách o dění kolem prázdného hrobu rozcházejí. Je zbytečné se snažit jednotlivé výpovědi harmonizovat nebo snažit dobrat toho, jak všechno historicky proběhlo. Tato cesta by nás odvedla od obsahu zvěsti velikonočních příběhů. Není důležité, jak se zmrtvýchvstání stalo, ale že se stalo. Stále se můžeme potkávat se vzkříšeným Ježíšem.

Odkazy

Květonová, Iva. Ženy u hrobu, muži za ní a také Tomáš. Z cyklu *Církevní rok*.

Greplová, Světlana. Třetího dne vstal z mrtvých. Z cyklu *Desatero – Modlitba Páně – Krédo*.

Fér, Martin. Vzkříšení. Z cyklu *Pozvání na cestu*.

Klinecký, Pavel. Vzkříšení Páně. Z cyklu *Pozvání na cestu*.

Obrázky, pracovní listy: Marie u hrobu – komiks k domalování; Rabunni! – obrázek s doplňováním textu

Pro děti

Pomůcky: Mastičky, voňavky, krémy, olejíčky, kytičky.

Předškolní děti

Motivace

Sedíme s dětmi v kruhu na zemi nebo kolem stolu. Uprostřed máme různé voňavky, krémy, olejíčky, kytičky atd. Můžete děti pozvat, aby si každý vzal do ruky jednu věc, mohou si přivonět, vyzkoušet (pokud to je bezpečné). Můžete mluvit o tom, k čemu se všechny ty voňavé věci používají. K péči o tělo, když je někdo nemocný, má spáleninu, bolístku, štípanec od komára, ale v dávných dobách pečovali i o mrtvé tělo, mazali ho vonnými mastmi a chtěli mu tak vyjádřit lásku a péči.

Když někdo zemře, lidé jsou smutní, pláčou. Někdy se oblékají do smutečních černých šatů. Zemřelého musí pohřbít – slavnostně ho oblečou nebo zahalí do zvláštních látek, pak ho uloží do hrobu, rozloučí se s ním a vzpomínají na něj.

Každý svůj smutek prožívá jinak. Co děláte vy, když jste smutní? Pláčete? Zachumláte se do peřin? Utečete? Chcete něco dělat, abyste na to zapomněli (třeba malovat, zpívat, jít ven)? Zlobíte se? Do něčeho boucháte? Podělíte se o svůj smutek s plyšákem nebo s někým z rodiny?

Ježíše ukřižovali a on zemřel. Učedníci byli smutní a utekli. Ježíšova maminka a některé jeho kamarádky s ním šly celou dobu, když nesl kříž, i když byl ukřižován, pořád byly s ním. Plakaly, vzpomínaly na všechno, co s ním prožily, a nemohly pochopit, proč by právě Ježíš, který tolika lidem pomohl a měl všechny rád, měl umřít.

Jeden hodný člověk, jmenoval se Josef, nesouhlasil s tím, že Ježíše odsoudili a ukřižovali, šel za vladařem a požádal o Ježíšovo tělo, dal ho dolů z kříže, zavinul ho do látky, položil ho hrobu ve skále a přivalil obrovský kámen. Ženy to všechno viděly, viděly tu jeskyni i to, jak bylo Ježíšovo tělo pochováno. Zůstaly s Ježíšem až do konce. Ale to není všechno. Chtěly se i dále o něho starat a pečovat. Vrátily se domů a doma začaly společně připravovat různé vonné mastičky a oleje. Byla sobota, a to židé zachovávají klid a nemohou nic dělat, tak ty ženy musely zůstat doma a čekat. Ale nemohly se dočkat, nemohly dospat, pořád myslely na Ježíše, na jeho tělo, na ten hrob, na ty masti a oleje, které připravily. A tak prvního dne po sobotě, brzy ráno, když ještě byla tma a většina lidí spala, vyrazily ke hrobu. Marie z Magdaly, Jana a Marie Jakubova a ještě jiné ženy. Byl to zvláštní průvod. Velmi smutné ženy šly tiše, všude byla tma, ale na východě svítalo. Když přišly k hrobu, uviděly odvalený kámen. Že by je někdo předběhl? Vešly dovnitř, ale tělo Ježíše, které přišly pomazat, nenašly. Nevěděly si rady a v tom u nich stáli dva muži v zářícím rouchu. Hrozně se polekaly, padly tváří k zemi, ale ti zářící muži jim řekli: „Pročpak hledáte Ježíše v hrobě? Není tu, byl vzkříšen. On žije. Vidíte, ta smutná tma už je pryč! Vzpomeňte si, jak vám řekl, že bude ukřižován a třetího dne vstane z mrtvých!“ A v tu chvíli si na to ženy vzpomněly: „To je pravda, to říkal.“ „A my jsme tomu tehdy vůbec nerozuměly.“ Vrátily se od hrobu a šly všechno říct učedníkům i všem ostatním.

Můžete pokračovat otevřenými otázkami, uvažováním – vyberte si:

Přemýšlím o tom, co si ty ženy povídaly cestou? Říkám si, co asi pověděly učedníkům a ostatním? Co byste dělali vy, kdybyste byli na jejich místě? A co bylo dál…?

A myslíte, že jim učedníci uvěřili?

Ne, učedníci jim nevěřili. Říkali si, že ty ženy se snad úplně zbláznily.

Mladší děti

Motivace

Znáte nějaké ženy, které se znaly s Ježíšem, nebo jim Ježíš nějak pomohl? Marie, Ježíšova matka. Marie Magdalská, z které vyhnal démony. Sestry Marie a Marta, kterým Ježíš vzkřísil bratra Lazara z mrtvých. Žena, které Ježíš vzkřísil syna. Maminka Jairovy dcerky, kterou Ježíš vzkřísil. Žena s nemocnou rukou, kterou Ježíš uzdravil v sobotu, a mnohé další ženy.

Kolem Ježíše se už za jeho života motala spousta žen. Šly s ním z Galileje, z místa, kde bydlel, až do Jeruzaléma, kde trávil poslední dny svého života. Některé ženy byly bohaté a Ježíše i jeho učedníky podporovaly penězi, jídlem, ubytováním. Jiné ženy s Ježíšem zažily něco

důležitého – uzdravil je, uzdravil jejich dítě, pomohl jim, když jim bylo nejhůř, zastal se jich, věřil jim, rozuměl jim. A pak s ním také kráčela jeho matka Marie, a možná i další příbuzné. Některé ženy šly dokonce s Ježíšem až na Golgotu, kde byl ukřižován a zemřel.

A představte si, že se šly dokonce podívat i do hrobu, kam ho položil dobrý člověk Josef. Pozorovaly, jak jeho tělo zavinul do plátna, vložil do nového hrobu ve skále a přivalil kámen. Prostě s ním šly z Galileje takovou cestu až do Jeruzaléma (můžete ukázat na mapě), a pak s ním šly i tu nejtěžší cestu na kříž, až k hrobu. Takové to byly ženy! Ježíše neopustily v žádné chvíli.

Ale ty ženy, které měly Ježíše tak rády, chtěly se i dále o něho starat a pečovat. Vrátily se domů od hrobu, kde bylo jeho tělo uloženo a doma začaly společně připravovat různé vonné mastičky a oleje. Byla sobota, a to židé zachovávají klid a nemohou nic dělat, tak ty ženy musely zůstat doma a čekat. Ale nemohly se dočkat, nemohly ani dospat, pořád myslely na Ježíše, na jeho tělo, na ten hrob, na ty masti a oleje, které připravily. A tak prvního dne po sobotě, brzy ráno, když ještě byla tma a většina lidí spala, vyrazily ke hrobu. Marie z Magdaly, Jana a Marie Jakubova a ještě jiné ženy. Byl to zvláštní průvod. Velmi smutné ženy šly tiše, všude byla tma, ale na východě svítalo. Když přišly k hrobu, uviděly odvalený kámen. Že by je někdo předběhl? Vešly dovnitř, ale tělo Ježíše, které přišly pomazat, nenašly. Nevěděly si rady a v tom u nich stáli dva muži v zářícím rouchu. Ženy se hrozně polekaly, padly tváří k zemi, ale ti zářící muži jim řekli: „Pročpak hledáte Ježíše v hrobě? Není tu, byl vzkříšen. On žije. Vidíte, ta smutná tma už je pryč! Vzpomeňte si, jak vám řekl, že bude ukřižován a třetího dne vstane z mrtvých!“

A v tu chvíli si ženy vzpomněly: „Pamatuješ, Marie, jednou Ježíš mluvil o tom, že musí jít do Jeruzaléma a že tam bude ukřižován.“ „A pamatuješ, Salome, jak se tehdy Petr rozčílil? Mesiáš prý nemůže trpět, to by nešlo.“ „A pamatuješ, Máří, Ježíš se taky docela rozčílil, dokonce Petrovi řekl“ Satane. „“ Ano, mluvil často o tom, co ho čeká, a my jsme mu nenaslouchaly, nechtěly jsme to slyšet, bylo nám s ním tak dobře, cítily jsme se vedle něho jako Boží děti.“ Ženy si povídaly celou cestu od hrobu a začalo jim to dávat smysl, začalo jim svítat, cítily pokoj. Prázdný hrob může znamenat jediné, že Ježíš žije. Ženy už si to cestou nějak srovnaly v hlavě, uvěřily těm dvěma zářícím mužům a pověděly o tom učedníkům. Ti si však ťukali na čelo a říkali si, že blázní, že se asi nadýchaly těch vonných mastí a mají teď vidění. Učedníci ženám nevěřili. A tak se Petr rozběhl k hrobu, aby se o tom sám přesvědčil.

Starší děti

Motivace

Kdo se podle Lukášova evangelia první dozvěděl o narození Ježíše? Pastýři.

A kdo se podle Lukášova evangelia první dozvěděl o vzkříšení Ježíše? Ženy.

Vidíte v tom nějakou podobnost? Proč zrovna pastýři se jako první dozvěděli o Ježíšově narození? A proč zrovna ženy se staly prvními svědky vzkříšení? Bůh tyto dvě zprávy v Lukášově evangeliu dává do úst těm, kteří nebyli v tehdejší společnosti bráni za nejdůvěryhodnější svědky, je to Boží styl, být na straně slabších, zvát k sobě i ty, kterými ostatní opovrhují nebo jim nevěří.

Ženy u hrobu. Je možné děti rozdělit do skupinek, každé dát za úkol přečíst jednu zprávu o vzkříšení (Markovo evangelium 15,40–16,8; Matoušovo evangelium 27,55–28,15; Lukášovo evangelium 21,49–24,12 a Janovo evangelium 19,25–27 a 20,1–18) a porovnat evangelijní příběhy. Děti by si měly všimnout, že příběhy nejsou vždycky stejné. Je jim třeba vysvětlit, že v každém evangeliu se vypráví o prázdném hrobu trochu jinak:

- prvními svědky těchto událostí u prázdného hrobu nejsou vždy ty stejné osoby; ale vždy to jsou ŽENY;
- jiný počet osob u prázdného hrobu; jiné ženy;
- že Ježíš není mezi mrtvými, ale byl vzkříšen, oznamuje pokaždé někdo jiný;
- vzkříšený Ježíš se ukazuje různým lidem různým způsobem.

Proč to tak je? Ti, kdo evangelia psali, zřejmě záměrně nechtěli, aby byla vyprávění o vzkříšení jednotná. Nechtěli, aby je čtenáři četli jako historickou zprávu, ale aby přemýšleli o významu, co pro nás znamená, že Ježíš je vzkříšen, a kde můžeme živého Ježíše potkat i dnes. Je možné také mluvit o tom, **jestli děti znají nějaký další biblický příběh, který vypadá jako popis událostí, ale popis to není** (např. Gn 1 – zpráva o stvoření)?

„Rozbor“ písně Šly zrána ke hrobu. Dát dětem vytištěný text, mohou zaznamenat různými barvami – Co je v písni zaujalo? Čemu nerozumí? Co je tam štve? Co se jim líbí? Mohou o tom diskutovat a připsat svoji sloku nebo píseň zazpívat.

Aktivity

Dávám na výběr z několika aktivit. Cílem aktivit je vcítit se do žen u hrobu, lépe pochopit jejich odvahu a statečnost i jejich způsob doprovázení Ježíše až do konce a učit se být na blízku druhým.

Scénka. Rozdělte děti do skupin a nechte je zahrát scénky z příběhu – 1. skupina – co si asi povídají ženy cestou ke hrobu?, 2. skupina – rozhovor s anděly a 3. skupina – co asi řekly ženy učedníkům.

Reportáž do novin. Požádejte děti, aby napsaly krátký novinový článek, reportáž o ženách u hrobu, proč tam vlastně šly, co tam viděly, slyšely, zažily, zda jejich zprávám ostatní věřili.

Výtvarná dílna. Nechte děti vytvořit scénu u hrobu – co tam ty ženy ke hrobu přinášejí – jaké barvy, jaké vůně, jaká slova, je možné také obrázky navonět nějakou voňavkou, olejíčkem, nalepit květinky, je možné upozornit na ten kontrast – hrob – tmavý, vzadu někde kříž, tma, a do toho ženy přinášejí něhu, péči, vůni, starostlivost a potkají se s anděly, kteří přinášejí úžasnou zprávu o tom, že Ježíš žije. Je možné mít pro děti už předpřipravené obrázky s křížem a hrobem v temném pozadí.

Hudebně-výtvarná aktivita pro všechny děti. Je možné s dětmi zazpívat píseň *Šly zrána ke hrobu* (Svítá 324), a použít ji trochu jako kramářskou píseň, vytvořit ke každé sloce (scéně) obrázek, trochu jako komiks, ale bez bublin.

Přesah

Kde všude se setkáváme s Ježíšem dnes? Písmo, bohoslužba, večeře Páně, bližní, trpící, péče o bližní… Můžete nad tím uvažovat i nad písní *Jděte dál* (Svítá 114).

Liturgie

Písně

Šly zrána ke hrobu (Svítá 324); *Svítá novej den* (Svítá 316); *To anděl kámen odvalí* (Svítá 332); *Buď Bohu všechna chvála, čest* (NEZ 548); *Na úsvitu neděle* (NEZ 562); *Ostří jarních stébel* (NEZ 545); *Haleluja, haleluja* (NEZ 544); *Nový den svítá* (NEZ 756)

Biblický text k zapamatování

Proč hledáte živého mezi mrtvými? Není zde, byl vzkříšen. (Lk 24,5–6)

Rituál

Pokud jsme vytvořili nějaké ztvárnění příběhu, dáme jej doprostřed kruhu nebo můžeme dát doprostřed zpěvník Buď tobě sláva otevřený na obrázku žen u prázdného hrobu (str. 131).

Společně řekneme biblický verš: „Proč hledáte živého mezi mrtvými? Není zde, byl vzkříšen.“ (Lk 24,5–6)

Okénko do bohoslužeb

(Dle Greplová, Světlana: Třetího dne vstal z mrtvých.)

Připravíme si krabici s víkem, do krabice vložíme čistý bílý papír. Voláme jedno dítě za druhým, aby se do krabice podívalo, ale neříkalo, co v ní vidělo. Podívat se mohu i dospělí.

Když se podívají všichni (kdo chtěli), zeptáme se, co viděli. (Odpovědi: bílý papír; nic…)

Co na tom papíru bylo? (Nic.)

Dneska v NŠ bude o jednom „nic“, které lidi hodně překvapilo. Jak bylo důležité. Několik žen přišlo k Ježíšovu hrobu, podívaly se dovnitř – a co viděly? Věci víry, to, čemu věříme – často není vidět. Nezbývá než věřit… Můžeme dětem ukázat obrázek žen u prázdného hrobu – zpěvník Buď tobě sláva str. 130.

Nebo je možné přinést nějaké mastičky, voňavky, bylinky a nalákat děti do nedělky, že o tom, jak to souvisí s Ježíšovým vzkříšením a s ženami u hrobu, si budou děti dnes povídat.

Modlitba

Pane, děkujeme za ty ženy u hrobu, že Ježíše neopustily, že s ním zůstaly až do konce. Někdy je těžké zůstat s těmi, kteří jsou smutní, nešťastní, druzí se jim vysmívají. Někdy bychom raději utekli. Prosíme, dej nám sílu a odvahu a taky vědět, co říct, co udělat nebo naopak neříct a nedělat. Děkujeme za Ježíšovo vzkříšeni, díky tomu smíme vědět, že zloba a násilí nemají poslední slovo, ale že poslední slovo máš ty, který nás máš rád. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
Lukáš 22,49–24,12